

2

20

2. D. B. V.

DE

REGE

ROMANORUM,

PRÆSIDE

DN. NIC. CHRISTOPHORO

LYNCKERO, JCTO,

CONSILIARIO AULÆ REGIM.

ET CONSIST. DUCAL. SAXON.

FACULT. JUR. SENIORE ET H. T. DECANO:

CUR. PROVINC. AC SCABIN. ASSESS.

ET ANTECESSORE PRIMARIO:

DOMINO PATRONO ET PRÆCEPTORE

SUO COLENDISSIMO:

IN

AUDITORIO JCTORUM

DIE FEBRUAR.

A. O. R. M DC LXXXVI.

DISPUTABIT

JO. ZACHARIAS PREU,

WEISSENBURGO NORICUS.

J E N Æ,

Typis JOH. DAV. WERTHERI,

Typographi Ducalis,

Jus publ. Germ.
F. 405,12

152

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

DE
R E G E
ROMANORUM.

Primariæ quæstiones sunt
I. de Comparatione sive
differentia Regis Romano-
rum cum aliorum Regno-
rum successoribus. vid. Limn. l. 2. c.
15. §. 3. & 4. II. Differentia inter
Imperatorem & Regem Romanorum.
vid. Idem l. d. §. 46. & seqq. & ad A. B.
c. 1. §. 1. obs. 5. III. De potestate &
auctoritate Regis Romanorum. IV.
De jure eligendi Romanorum Re-
gem vivo Imperatore. Nam de no-

A 2

mi-

mine V. non est magnopere laborandum, nisi quod tempus, & diversa pro tempore significatio hac occasione annotata. vid. *Limn. l. d.*

Quantum ad primum attinet, id ferè alienum est, neque huc multum facit: (a) sicut & illa de nomine Regis (b) quæ adferuntur apud *Speidel. in voc. König. Römischer König.*

(a) *Neque huc multum facit.* Nam illi, quamvis *aliis nominibus* insigniantur, successioni atque spei illius insistant; Rex Romanorum electione ipsoque actu potestatis, atque gradu Dignitati Imperiali proximò, & in aliquibus simili, nititur. Illi quandoque Provinciam Regni tenent dependenti jure, usque dum penitus Regno potiantur: ut *Delphinus* olim Franciæ & *Heredes Norwegiæ*, (quò tamen nomine *Duces Holsatiæ* omnes gaudent,) Daniæ Successores Principes. Sed Rex Romanus nil à Regimine summò separatum habet; nisi quòd Carolus M. superstes adhuc Pipino filio suo Italiam, Ludovicus Pius eandem Lothario dederit: quos tamen nec ipsos ad rationem modernam Reges Romanos dixeris. *Cæsar* verò, cum nomen illud Prin-

Principem successorem designaret, neque dignitatem Imperii, (cùm Imperium non teneret,) neque potestatem ex se habuit: minor adeò Regibus modernis. Ita Ferdinandus II. Imper. filium suum Ferdinandum III. anno 1627. in Regem Bohemiæ coronari quidem fecit, ut is protinùs Dignitate Regiâ conspicuus esset; nec tamen vivò Patre Regnum capefferet: indeque nulla harum specierum Regem Romanum referre potest.

(b) *nomine Regis.* *Κόνιγ Speidelio* dicitur ex *Reineccio* à *κόννην*: βασιλεύς quasi βασις λαῶν. (Latinis appellari *Regem* ingenii lusu volunt à *ῥέζω*, facio, quod verbum in sacris usitatum fuerat, ejusdem significatûs cum voce *ἱερουργῶ*, quòd Reges olim sacrificia peragerent.) Idem *Speidelius* cum cæteris nomen Regis post Tarquinium ejectum exosum Romanis & in Jure Justinianéo paucis locis occurrere scribit. Cætera promiscuè dicta contemni merentur, quando ait, Reges initiò non nisi summos & absolutos Magistratus fuisse. (Abutitur enim voce Magistratûs.) Potestatem absolutam non dari, aut illicitam esse. Reges Romanos olim majorem habuisse potestatem, quàm moderni Imperatores. Hactenùs *Speidelius*. Sanè post Tarquinium nomen Regis non facilè ulli usurpatum est. Inde Julius Cæsar plebi Regem se salutanti, *Cæsarem* se non *Regem* esse, respondit. Sueton. in *Jul. c. 79.* Quod cùm imitarentur reliqui, *Cæsaris* nomen inter Dignitates esse cœpit. v. Freherum ad *Andro I. 8. p. 151.* Equidem *Feudorum jura* plerumque Imperatorem *Regis* nomine appellant, indeque *regalia* deducuntur. Et tamen *Imperatoris* quoque nomen in Feudis obvium est. *I. F. 14. pr.*

D E R E G E

I. F. 18. pr. II. F. 53. & c. De eo hic disquiri poterat *cum* *Limnæo II. c. 15. n. 9.* An Rex non dicatur rectius *Germanorum* quàm *Romanorum*? Quod *Limnæus* asserit. Nam (1.) si Imperator Coronam Romanam nec dum habeat, ipsummet Regem tantùm Romanorum esse putat: Sicque duos fore Reges Romanorum in Imperio. (2) Melius discerni posse duo Capita, unum Germanici, alterum Romani Imperii. (3) Non esse *Romanorum*, quibus non immineat, sed *Romanum*. Interim largitur, usui sermonis cedendum esse. Enimverò *Rex Romanorum* meritò dicitur, intuitu Primatûs Urbis & Imperii Romani, vi propioris Conventionis inter S. P. Q. R. ac Pontificem, & Ottonem M. Saxonem, Regnumque Germanicum: per quam is qui in Regem Germaniæ electus est, eò ipsò Rex Romanorum constituitur. *Lupold. de Bebenb. c. V. & seqq. d. Jure R. & I. Roman.* Exhinc *Conradus* Friderici II. Imper. Filius à Proceribus Imperii electus, *Rex Romanorum* dictus est. *v. Chronic. Belgic. Magn. p. 235. Stephan. Baluz. L. 1. Miscell. p. 479.* licet eò usque sub titulò Regum Germanorum Successores ad Imperium provehi soliti fuissent: repetitò videlicet ex Hadriani Bullâ more suscipiendi titulum Regis Romanorum, & ut Pontifex consecrationem protrahere in posterum desisteret. Valeat ergò *Limnæus*. Nam (*Ad 1.*) Imperator est, quem talem vult electio, licet *Coronâ Papali* non insignitus; Rex verò manet, quamvis coronam Papalem suscepisset: cum potestas eamve habendi ratio à corona non pendeat, sed *ab electione* ejusve modò: ac proinde Pontificia corona *Regem* quoque arguat eum, qui in Regem electus est. *add. ipsum*
Limnæ-

Limnæum *ad art. 31. Capitul. Rudolphi II. p. 523.* & solidius, per seriem Historicam, (quòd illi quoque *Imperatores* dici possint & dicti fuerint, quos Pontifex nondum coronasset,) Goldastum *in Repl. pro Imperio, c. 36.* Quin & ante Carolum Crassum vivis Parentibus ad successionem designati, statim dicebantur *Imperatores*; (quanquam Lotharius filium suum à Sergio Pontifice coronatum *Imperii quoque consortem* fecerit.) Postmodum, Francis adhuc durantibus, appellatio Regis pro successore invaluit. Sed *Otto I.* filium suum Ottonem juniorem à Principibus electum, primum Aquisgrani, dehinc iisdem annuentibus (Lehmann. *V. Chron. Spir. II.*) superstes adhuc, à Johanne Papa XIII. coronari, eumque *Imperatorem* appellari fecit: ut bini simul *Imperatores* existerent. Onuphr. Panvin. *d. Comit. c. 8.* Quamvis autem *Imperator*, existente Romanorum Rege, non utatur nomine *Regis Romani*, (ut discrimen personarum in *eximia* designatione servetur,) vim tamen *nominis* retinet; neque *Regis Germanie* aut cæterorum nominum quicquam dimittit. Num verò Rex Romanorum idem sit, qui *Rex Italiae*? de eo alibi videbitur. (*Ad 2.*) Appellat quidem Rex Romanorum se quoque *Regem Germanie*, König in Germanien. R. A. zu Speyr/ 1542. pr. R. A. zu Nürnberg. 1542. pr. R. A. 1555. pr. R. A. 1557. pr. Sed *idem* nomen *Cæsar* servat, & uterque axiomaticè illò pari jure gaudet. Sat discriminis est in *sublimi* Imperatoris & *Regis Romani* nominibus; imò discrimen illud personarum nullis aliis rectius exprimere licet. (*Ad 3.*) Valet in Romanos eadem potestate, quâ *Cæsar*: quinam verò *Romanorum* nomine veniant, aliàs exponetur.

Diffe-

Differentiam *Regis Romanorum* ab *Imperatore*, à ceremonialibus (c.) ferè deducit *Limn. dicto cap. 15. l. 2. §. 46. usque ad fin.* est autem hic accuratius agendum, aliter enim consideratur Rex Romanorum, qui in casu vacantis Imperii eligitur, mox in Cæsarem promovendus. hic enim ab ipso Cæsare non nisi nomine fere differt. (d.) At verò, qui vivo Imperatore eligitur, nihil potest (e.) Imperatorium aut Regium facere, nisi ex commissione (f.) Imperatoris. Sicut ne de cæteris dicatur, ex literis Car. V. Imperatoris in Belgium discedentis ad Electores & Ordines Imperii apud Goldast. & alios Actorum publicorum Collectores apparet. Vide omnino tradita *Limn. ad Capitul. Maxim.*
 II. &c.

II. &c. & tom. V. p. 80. usque ad 90.
 Et ad Capitul. Rudolph. II. p. 518. &
 519. Et quæ de assumptione Coronæ
 Imperialis (g.) annotantur p. 523.
 & seqq.

(c.) à ceremonialibus ferè dedu-
 cit. Nam aliæ quoque sunt quàm *Ceremoniarum* dif-
 ferentiæ. *In universum* discernuntur, quòd (1.) Impera-
 tor non amplius Imperatore superstite, Rex verò sem-
 per *ei in Consortium* eligatur. (2.) Certus electioni
terminus, ut Imperatoriæ in c. 1. *Aureæ Bullæ* tempus tri-
 mestre, præfixum non est. Et *Transactio Cadavensis*:
 Die Churfürsten sollen/ Vermöge der **Guldnen**
Bulle/ zur Königl. Wahl erfordert / und derselben
Guldnen Bulle in allem unverrücklich nachge-
 gangen werden. de convocatione ipsâ, non de tem-
 pore modòque illius, disponit. Quin potius (3.) pri-
 usquàm *Diæta Electoralis* extraordinaria intimetur,
 Sollen alle Churfürsten zusammen **beschieden**
 werden/ (nec enim *deliberatio extra conventum* suffi-
 cit:) davon zu reden/ ob Ursach gnug vorhanden:
 Und alsdann die Churfürsten zur Königl. Wahl
 erfordert werden. (4.) Imperatori, & vel maximè
 Patri, cum Filius ejus electus est, *denunciatur* electio:
 inde gratias agere solet Imperator Collegio, suamque
 curam in instruendo Rege promittere. (5.) *Cæsar* Re-
 gem

D E R E G E

gem, postquam electus est, pro tali haberi *mandat*
Limn. ad Art. 18. Capit. Maximil. II. p. 502. Quale man-
datum adhiberi in Constitutione Imperatoris non pot-
est. (6.) Ferdinando I. qui vivò Fratre Carolo V. Im-
per. in Regem Rom. 5. Jan. 1531. *Coloniae* electus (*Slei-*
dan. VII. S. R. p. 206.) *juramentum* consuetum præstite-
rat, non protinùs *Capitulatio*, quòd normâ eâdem &
potestate, quâ *Carolus*, hòc superstite, uti posset; verùm
post secutam demum abdicationem Caroli V. & extin-
ctam adeò *Capitulationem Carolinam*, præscripta est:
quam observaturum se esse anno 1558. *Francofurti* pro-
misit. Posthæc autem *cuiusvis Regi* statim ab Electione
sua contigit *Capitulatio*. Maximilianus tamen II. &
Ferdinandus III. *Ratisbone* electi, *Capitulationem Fran-*
cofurti, Ferdinandus IV. *Augustæ Vindelic.* electus, ibi-
dem quoque *Capitulationem*, subscripsere. *Differunt*
verò *Capitulationes Regiæ* ab *Imperatoriiis* in his, quæ
Imperatoris prærogativam & exercitium Majestatis con-
cernunt. (7.) Non *jurant* Electores electo Regi, nisi
cùm Imperiale Regimen aggreditur: intereà potestatem
Cæsaris sustinenti spontè cum cæteris obsequuntur;
sicut *Judex etiam Spirensis Camerae*, ejusque *Assessores*, Im-
peratori, sed non etiam Regi Romanorum, juramentò
adstringuntur. Sic de *Statibus Ferdin. I. in proæm. Ca-*
pitul. Alle Stände ihrer Eid und Verwand-
nuß/ damit Sie Kaysersl. Maj. verbunden gewesen/
zuerlassen/ und Sie damit an Uns zuweisen.
Vim tamen *obligationis* in se, Regem, protensæ inculcat
Ferdin. I. R. N. zu Augspurg / 1555. S. 47. bey
Pflicht / damit ein ieder hochgedachter Kaysersl.
Maj.

Maj. Uns / und dem Heil. Reich / zugethan ist.
 (8.) Cæsar nunquam agit *nomine Regis*. Rex plerum-
 que nomine Imperatoris : atque Regi etiam à Cæsare
Commissarii quandoque junguntur. (9.) *Dignitate*
 quidem simpliciter Imperatore non est minor Rex Ro-
 manorum : est tamen gradu & ordine Dignitatis. (10.)
 Discrimen circa *modum habendi Potestatem* inferius se-
 quetur. (11.) Cæsar ipsum appellat Euer Liebden/
 Rex Cæsarem, Euer Maj. & üt fratrem, Euer L. und
 Maj. C. G. D. p. II. Tit. 7. imò seinen Herrn / non ra-
 tione Majestatis, quam & ipse Rex actu tenet ; verùm
 causâ *venerationis*, & quoad *prioritatem Ordinis* : cujus
 adeò memoriam post obitum Cæsaris servat : üt Fer-
 din. I. post decessum Caroli V. R. A. zu Augspurg/
 1552. pr. Unser Bruder und Herr. & Maximil. II.
 R. A. 1566. pr. Unsers geliebten Herrn und Va-
 ters. (12.) Dicitur das Haupt. R. A. 1555. S.
 66. ibi : die Häupter. Imò das oberste Haupt im
 Reich / *post Cæsarem* ordine, sed *cum eo* potestate, & re-
 spectu Statuum ac Subditorum. Sic in *Literis* Caroli V.
ad Commissarios Augustan. ap. Limn. *ad Capit. Maxi-*
mil. II. p. 499. nach uns im Heil. Reich das obriste
 Haupt. Malè *Limneo* caput *vicarium*. Quin & *præ-*
sente Cæsare caput est. R. A. 1564. S. 5. ibi : Uns
 und den Röm. König / als die Häupter / zu verhin-
 dern. Nil monstrofi hoc in Corpore civili seu mysti-
 co. (13.) Utitur prædicatō *Allezeit* (it. zu allen Zei-
 ten /) Mehrer des Reichs. R. A. zu Spener. 1542.
 pr. R. A. zu Nürnberg. 1542. pr. R. A. 1555. pr.
 R. A. zu Regensp. 1557. pr. R. A. zu Spener /

D E R E G E

1557. *pr.* Latinò quoque idiomate, non modò *Augustus*. *Libr. d. Pac. Const.* verùm etiam *semper* Augustus dicitur : ùt in Sigillo Ferdin. III. Rom. Regis ; Sed nusquam *invictissimus* : nam hoc ad Monarchiæ apicem pertinet. (14.) *Aquilam* gerit *unicipitem*, *dextrò* solum *capite* prominente : (Höpping. *c. VI. d. J. insign. n. 303.*) quòd indecorum esset, eam ad sinistram respicere. Nigra illa est, linguâ, rostrò & cruribus coccineis, circulò in capite ejusdem coloris : *ap. Chifflet. Inf. Equ. A. V. n. 48.* Gedit hoc caput *Imperatorio capiti* in Aquilâ Imperatoriâ, ubi sinistrum locum occupat. Sed in Aquilâ Regiâ, ubi solum conspicitur, tantò rectius ad dextram flexum est, quoniam dum Regia Majestas se exserit, Imperatoris locò, vel saltim eadem, quam ille habet, potestate utitur. Equidem *Otto M. Imp.* *unicipitem Aquilam*, (ùt in *MSC. Histor.* videmus,) ad exemplum *Caroli M.* habuit, & in Aureâ *Caroli IV.* Bullâ *uniceps* apparet ; arbitrariò adhuc dum usu *bicipitis* : qualem *insecutâ ab Henrico III.* ætate Nostratibus nonnullis, qui *Orientis* Impp. imitati sunt, usurpatos advertimus. Nam si horum duo imperarent, quisque *suam Aquilam* consortis Imperantis Aquilæ univit, ut binis capitibus duo Imperantes indicarentur. Proinde quòd in Occidentis Imperio, eorum qui successuri erant, in consortium Regiminis, certâ ratione introducta admisso, duplicatæ tandem Aquilæ occasionem præbuerit, facilis est conjectio. Utique *Limneus*, quando *Ferdinandus I.* in Capit. suæ Procæmio, *semet zu der Ehr und Würde des Königlichen Nahmens und Wapens erhaben zuseyn/memorat,* temerè pro *Wapen/Wesen*
sub-

substituit. *Potestatis* ibi non facit mentionem Ferdinandus ; solùm quòd dicat: **beladen** gewesen. Nam *Potestatis* tantùm liberius exercitium consequabatur : quòd pertinet *tx. in pr. R. A. 1559.* zu Augsp. ibi: **Als Ihrer L. und Kaysersl. Maj. im Fall der Erledigung des Kaysertums unzweifelichen rechten Successori, und erwählten Römischen Kayser.**

(d.) *non nisi nomine ferè differt.*

Sic & *Limneus*, locò superiùs citatò , *ad cap. 1. §. 1. A. B. Obs. 5.* ubi curiam, insignia, sigilla, &c. Regia ab Imperatoriis *in A. B.* discerni notat: sicut etiam quando in *ibi Rex electus* in Imperatorem *promovendus*, & *futurus Cæsar*, esse dicitur, electio illa & promotio distinctos actus innuunt: atque Carolus IV. persuasioni sui temporis, (quem *errorem vulgi* vocat, ab ipsismet electis, quoties *Sedi Pontificiæ* studebant, promotum: Goldastus *in Rational. Constit. Imp. p. 68.*) concessit, quâ pro complemento Dignitatis Imperatoriæ Coronatio Pontificia habebatur: Nec tamen ratione *Potestatis* ipse Carolus quicquam Coronationi Pontificiæ tribuit: (liquidem nil ea *ad vim Imperii.* Goldast. *d. l.*) Quare attributa Cæsaris non semel Regi *in A. B.* adscribuntur, nec non *cap. 4. §. 5.* Rex & Cæsar *promiscuè* positi sunt. Facit quoque eò *c. 2. A. B. §. 5.* ibi: *peractâ statim electione.* Atque sapiùs exhinc pari vigore occurrunt axiomata Regis & Cæsaris. Ita *C. G. D. zu Wormbs/ 1495.* Tit. Wir Prälaten/ Grafen. ubi: **Unsers Königl. oder Kaysersl. Cammer-Gerichts.** & qui *in pr. R. A. 1512.* dicitur Römischer König: ille circa finem **R. A.**

R. A. S. Alle und iede. appellatur Römischer Käy-
 ser. Similiter in R. A. 1512. §. Solches alles. Ma-
 ximilianus II. spondet, als Römischer Käyser/ bey
 seinen Königlichen Worten. Eò pertinet stylus
Capitul. Leopoldinæ, art. 37. Unsere Königliche und
Käyserliche Residenz: § art. 44. bey Unserer
Königlichen und Käyserlichen Regierung. Et
 quanquam *Carolus V. per totam Capitulationem suam,*
 non nisi *Regiò* axiomaticè utatur; tamen & is *Imperatorem*
 se ante coronationem Papalem, in Edicto Wormat.
 1523., & *electum* Romanorum Imperatorem, post susce-
 ptam à Pontifice coronam, se multoties vocavit.

(e.) *Nihil potest Imperatorium,*
aut Regium facere. Imò potest *Regium,*
 & si *vim potestatis,* (non etiam *subjectum representatum,*)
 respicias, *Imperatorium* quoque, per *Majestatem propri-*
am, quâ ex *admissione* Imperatoris, in *consortium* ejus, *vi*
electionis pollet. Non confert ei *Majestatem Impera-*
 tor, sed habet se tanquam *conditio* sine qua non obti-
 nere potest *Rex* *consortium* summæ potestatis: ut tamen
Cæsar quoque *invitus,* *Religione* adactus, quâ *Impeii*
salutem, ex *consilio* Statuum, promovere debet, admitte-
 re *Regem* teneatur, cùm *necessitas* tulerit. Interim
Majestatem eandem numero, eamque *totam* & *perpe-*
tuam, habet *Rex,* quam *Cæsar,* in *actu primo:* *actus secun-*
dus, sive *exercitium,* ex *conventionem* seu pacto *capitula-*
tionis, tum & *Lege* seu *observantiâ Imperii,* modum accipit.
Subjectorum tantùm in *Imperatore* & *Rege* distinctio est;
Majestas eadem, quâ *Rex* agit, *absente v. c. Imperatore:*
 quam

quam & uterque tenet, non ut in *Dyarchia*: nam in ea quidem *indivisa potestate*, sed tamen *distinctim* à duobus subjectis seu personis *simul* agitur: hinc non nisi *ab uno*, vel *saltem tanquam ab uno*: nec *dissensus* seu *diversæ voluntates* locum habere possunt, ut in *Dyarchia*: ubi licet una *potestas* sit, tamen *voluntas* non una esse potest, ut discordia exercitium potestatis impedire queat. Proinde cum nunquam nisi *una eademque voluntas* in Cæsare & Rege Majestatis *exercenda* sit, nil impedit, ad effectum rerum gerendarum, *unam numero* Majestatem, eamque *individuum*, à *duobus suppositis* seu *personis* sustineri: cum tamen unam numero Majestatem in *Dyarchia*, & vel in ipsò Imperiò *Aristocratico*, admittant necesse sit; tantum quòd Rex Romanorum teneat *separatum* Majestatis *exercitium*, & vicissim Imperator: nec tamen nisi unus, vel, ubi utriusque *principaliter* mentio fit, ut in R. A. I 548. S. *Wiewohl auch. 66. ibi: So Sie von Uns und Unfrem freundl. L. Bruder / dem Röm. König / empfangen. Item in R. A. I 542. zu Speyer / die Käyserl. Maj. und Wir. 103. tanquam unus (quòd unus tantum possit,) exerceat. Fidem dictis faciunt sequentia. (1.) Wird der Röm. König zur Ehr und Würde / auch Macht und Gewalt des Röm. Königlichen Namens erhaben und gesetzt. (2.) Titulum Majestatis habet: non quà Dignitatis tantum index est, verum etiam quà Potestatis summa. R. A. I 544. S. 46. (3.) *Aurèa Bulla* utitur; Capitul. Ferdin III. Reg. Art. 46. *encaustò* etiam, (de quò Panciroll. I. Var. lect. c. 77.) quod Documenta recentia ejusdem Ferdinandi III., Regis*

gis

gis adhuc, comprobant: & eidem *mensa*, quâ Cæsar, in
 diætâ Electionis, adsidet. (4.) *Status* universos & sin-
 gulos appellat *suos*. v. R. A. zu Augspurg. 1555.
 & passim: illique *reverentiam* ei & *obsequium* debent,
 æquè ac Cæsari. *vid.* Goldast. P. 2. R. S. p. 232. (5.)
 Confirmat *Electores*, juxta A. B. protinùs ab Electione,
 ut & aliis *Principibus* & *Statibus* sua *Jura* & *privilegia*,
 eorumque *concessionem* & *vigorem* sibi vindicat. R. A.
 1555. §. 43. ibi: Regalien/Lehen/Freyheiten/ Pri-
 vilegien/Gnaden/ Schutz und Schirm/ ic. den ein
 ieder von der Käyserl. Maj. Uns und dem
 H. Reich hat. (6.) *Majestatem* exercet *suò nomine*,
 für sich selbst. Ferd. I. *Cap. Reg. art. 2.* R. A. zu Spenr.
 1542. §. 3. 69. 124. R. A. 1555. §. 65. & *Impe-*
rium, (*in fin. Capitul. & Diplom. Unserer Reiche/ des*
Römischen im ersten ic. Jahr.) & *Regimen. Unserer*
Königlichen und fünfftigen Käyserlichen Re-
gierung. *Cap. Reg. Ferd. III. art. 47. Cap. Reg. Maximil.*
II. pr. (7.) *Pollet plenitudine Potestatis.* R. A. zu
 Spener 1542. §. 102. ibi: Von Röm. Käyserl.
 und Königlicher Macht und Vollkommen-
 heit. ut & in R. A. zu Nürnberg. 1542. §. 24. &
 R. A. 1555. §. 43. (8.) *Crimen Majestatis* (quod
 malè negat Carpzov. 1. *Qu. Crim. 41. n. 53.* & nuper alii.)
in ipsum, adeoque *efficienter* tale, (non solùm in Ipso,
 ut *Electores*, *subjectivè*,) committitur. (9.) *Comi-*
tia indicit, iisque cum plenâ potestate *præest.* R. A.
 zu Regenspurg. 1557. R. A. zu Spener. 1557.
 (10.) *Leges* condit. C. S. D. 1555. *Cap. Regia Ferdin.*
I. art. 2. (11.) *Privilegia, Regalia, Beneficia, &c.* de
 no-

R O M A N O R U M .

novo tribuit. *ap. Reinking. d. Reg. Sec. & Eccl. p. 329. &c.*
 (12.) *de Feudis majoribus æquè ac de minoribus inve-*
stit. Th. Michaël. de jurisd. Concl. 29. lit. e. vid. Literas
investit. Henrici Roman. Regis, (filii Frid. II. Imp.) in Co-
mitiis Norib. 1226. & alias de anno 1224. in P. 8. Diar.
Europ. Append. p. 51. (13.) de iisd. cognoscit: & ab e-
jus cognitione, si quâ etiam in aliis eum fungi necesse fu-
erit, ad Cæsarem, eò quòd cum istò unam jurisdictionem
habeat, non appellatur. c. 3. d. Appell. in 6. (14) Ipse
cum Cæsare unum forum sortitur. arg. A. B. cap. 5. (15.)
Ad Reservata Cæsaris, suò etiam unius nomine, (cùm spe-
ciale mandatum frustra Matth. Stephani. L. 2. de jurisd.
P. 1. c. 2. n. 62. exigat:) manum extendit: indeque Comi-
tes, Dynastas &c. creat. R. U. 1548. §. Wiewohl. 66.
Imò & Principes. Cap. Reg. Ferd. III. art. 47. (immeritò ad
d. Cap. p. 737. vocem UND captante Limnæo:) sicut quo-
que Equites suò tantùm nomine creare potest: nec mi-
nùs confirmat Academies. C. G. D. P. 1. Tit. 3. §. Des-
gleichen. Ulteriùs (16.) Bannò percutit, æquè ac Cæ-
sar: illudque suspendit. R. U. zu Spener. 1544. §.
Und sollen die Hoflarischen. in multam convertit.
Rönlgl. Land-Fried. Tit. von Gewalt des C. ger. ab
eòdem absolvit. R. U. zu Spener. 1542. §. Die Käy-
serl. Maj. und Wir. 103. Denique ea tantùm non
potest, nec posse debet, Rex Romanorum, quæ nec ipse
potest Cæsar, aut non vult Regem posse, nec velle potest;
saltim non voluntate generali aut tacitâ. Hinc Rosenth.
c. IX. membr. 1. Concl. 30. d. Feud. n. 5. seqq. nil posse Re-
gem tradit, ad jus Imperii directum lædendum: ceu nec
potest alienare quicquam ex Imperio; nec alienanti con-
 C sen-

D E R E G E

sentire : Idem *d. l. & Tb. Michaël. d. concl. 29. lit. g.* aut
 efficere, quò minùs Feudum Imperio aperiatur. *M. Ste-*
phan. d. l. n. 60. Nam si hæc talia Rex Rom. suscipiat,
 Cæsar *ob defectum consensus unanimitis* eadem impedire
 potest ; quò pertinet exemplum Caroli V. *in Voto 8.*
Tom. I. Symphor. Gylmanni Part. 3. in S. Northausen
contra Rotenburg. Quòd verò *Limnæus ad art. 15.*
Cap. Reg. Ferdin. III. voc. ins fünfzig. vivò Cæsare, Re-
 gem Romanorum se *bellicæ rei dispositioni* immiscere
 non posse, velit : illud recipi non debet. Nullibi enim
 Regi Rom. hujus potestatis quid subtractum est ; saltem
 quòd ipsum in eâ, non minùs ac cæteris, *rationem mo-*
di potestatis sibi collatæ servare conveniat. Quin po-
 tiùs vel maximè Imperio expedit, ut cum necessitas im-
 peditò Cæsare ingruit, *unius capitæ* provisioni cura illa
 committatur. *v. R. A. zu Speyer. 1542. per tot.*

Quòd si reliquos Publici juris Interpretes *de Maje-*
state Regis Romani consulas , omnes variè dissentiant.
Schützius eandem esse Majestatem cum Cæsareâ largi-
 tur, sed solummodò exercitiò : *Strauchius* distinctam es-
 se & vicariam, sed à Lege, nec simpliciter delegatam.
Limnæus duplicem in Imperio, *Rümelinus* cum Notatore
 suo *Mylero* nullam in Rege Majestatem agnoscit. Secta-
 tores sententiarum nominare supersedeo. Brevibus
 saltem hòc locò argumenta *Limnæi* , tum & *Rümelini*
 iustremus. *Limnæus in Add. post. ad Lib. II. J. P. c. 15. p.*
87. & in not. ad Art. 32. Capit. Rudolphi II. p. 528. n. 18.
seqq. his *rationibus* movetur. (1.) Posse duo summa
 esse in eadem republicâ, diversò respectu. (2.) Re-
 gis Majestatem pendere à commissione Cæsaris, & si ea-
 dem

dem Majestas Regis esset, quæ Cæsaris, non posse dici, **Der König solle der Kaysersl. Majest. keinen Eintrag thun.** (3.) Electores non posse tribuere Regi eam Majestatem, quam Cæsari jam dederint ; neque eam posse Cæsarem dare Regi, quia sic eam à se abdicare videretur. (4.) Fieri in Constitutionibus Imperii mentionem duplicis Majestatis, **Der Kaysersl. und Königl. Maj.** & quidem simul. (5.) Appellari Cæsarem à Rege Dominum suum. (6.) Non posse Regem succedere Imperatori, si jam ejus Majestatem habeat. Respondere licet (*ad 1.*) non posse esse Rempublicam unam, ubi non una sit summa potestas : non esse potestatem, ubique summam, quæ aliquò respectu non summa sit. Formam internam Majestatis, & qui inde fluunt, effectûs Majestaticos, diversitatem nullam habere in Rege ac Cæsare. Quæ in subjectis est diversitas, in ipsa potestate nullum discrimen inducere : prout in suo genere potestas una eademque est, quam vicarius habet. (*ad 2.*) Hòc ipsò innui, Regis eandem esse potestatem, quæ Cæsaris, eò quòd exerceri non possit à Rege, ut non etiam simul potestas, quam eandem Cæsar habet, exerceatur. Quòd verò eam exerciturus non sit Rex, quando eandem Imperator obire potest, illud ex subjecti Dignitate & gradu *Ordinis* pendet, atque Regis *conventionem*, quæ super eadem Majestate ejusque exercendi modò concepta est, nititur. De *Commissione* paulò inferiùs. (*Ad 3.*) Non tribuunt E E. novam Majestatem Regi, sed in ejus personâ Majestatem eandem agnitori sunt cum populo, in cujus *consortium* Cæsar illum admittit : proinde nec Cæsar Majestate suâ se ullatenùs abdicat ; sed

D E R E G E

eandem fervat, etiam cum Rex illam exercet. (*Ad 4.*)
 Faciem geminam à *subjectis* sortitur, imò pro supposito
 etiam sumi solet, quando Cæsar dicitur die **Kaiserliche
 Maj.** (*Ad 5.*) Summa non foret Majestas Regis, ex ip-
 sâ *Limnei* sententia, nisi hoc Dominium foret tantum
reverentia. (*Ad 6.*) Successio non est, nisi in exerciti-
 um Potestatis liberum, prout Cæsaris fuerat, inque Or-
 dinem priorem Dignitatis. Nam *Potestatem* ipsam *con-*
tinuat Rex, (*v. Capit. Ferdin. I. Imper. d. dato 14. Mart.*
 1558. ibi : **Unserer Reiche des Römischen im-
 acht und zwanzigsten 2c. Jahre.**) non conse-
 quitur.

Nunc etiam ad *Rümelinum* ejusque *Notatorem*
 transeamus. Uti sunt in *P. III. ad Aur. Bull. Disp. 1. th. 7.*
 & in *P. II. Disp. 2. th. 6.* his *argutiis.* (1.) Cæsari Maje-
 statem à Rege tribui. (2.) Hujus potestatem impedi-
 tō tantum Cæsare exerceri ; neque adeò perpetuam
 esse. (3.) Non esse absolutam, quoniam Rex non pos-
 sit omnia quæ Cæsar ; imò (4.) Hunc posse retracta-
 re, quæ Rex gesserit. (5.) Majestatem Regis tantum
 titularem & prætensam, non veram esse. (6.) Ipsum
 omnia tenere jure vicariō , etiam cum provocat auf
Königliche Macht und Vollkommenheit / quamvis
 dicat : **für Uns selbst.** (7.) Majestatem *equale* quid
 non pati in Republicâ, *inequales* etiam Majestates in
 eadem dari non posse : quòd si verò *una* supponatur
 Majestas, eam indivisam esse oportere. Igitur Regis Po-
 testatem solùm *exemplum* quodammodò esse Majestatis
 Cæsareæ. Poterat (8) addi ex Beckeri *Lib. II. Juris
 Publ. c. 6. p. 92.* quòd à Rege in Cæsarem *crimen lese*
 Ma-

Majestatis committi queat. At verò (*Ad 1.*) Resp. Majestatem illam subjectivam esse. (*Ad 2.*) Utique perpetuam esse, in actu primo, & ordinariam, quæ revocari non possit, quæque ab alterius Potestate independens sit. (*Ad 3.*) Possit Regem omnia, quæ Cæsar potest. Ea verò quæ non possit Rex, Majestati ejus non officere, quò minus absoluta dicatur, in suo genere. Pertinent huc *literæ* Caroli V. Imp. *ad Status*, anno 1556. ibi: *Volumus, ut tanquam Rex Romanorum, per se absolutam, citrà nostram tractationem, potestatem habeat, faciendi, &c.* (*Ad 4.*) Non nisi ea retractare licet, quæ ipse Cæsar nulliter acturus fuisset. (*Ad 5.*) Soli obloquitur, quisquis veritatem Regiæ Majestatis diffitetur. (*Ad 6.*) Evertere hoc est Constitutiones Imperii, non interpretari: nec ea cum Effectibus summæ Potestatis, à Rege procedentibus, stare possunt. (*Ad 7.*) Est omnino indivisa Majestas in utroque subjecto, licet distinctim agente. (*Ad 8.*) *Goldastus* à *Beckero* citatus, quicquam tale de crimine Majestatis non habet, ceu nec in *Decretis Comitiorum Aquisgranensium*, anno 828. sub *Ludovico Pio* habitorum, reperitur. Quin & Reges, Successores Principes, tum temporis longè differebant à Regibus modernis. Planè qui Majestatem eandem cum Cæsare habet, is in hunc committere crimen Majestatis non potest; sed tantum peccat contra reverentiam & gratitudinem, quâ Cæsari, eundem in consortium Majestatis recipienti, devinctus est; inque semetipsum, ob arctissimam societatem, injurius, ut & in Rempubl iniquus & perfidiæ reus, meritò arguitur.

Excipit hanc altera, *de Præcedentia Regis Romano-*

D E R E G E

rum, præ aliis Europæ Regibus, disquisitio. Et tribuunt Regi Romano prædriam *Anton. Quetta consil. 1. pro Rom. Rege*, Goldastus *Lib. 1. de Majorat. c. 17. n. 7. seqq.* Limnæus *H. 15. n. 44. seqq. & Tom. Add. post. p. 80. seqq. nec non Crusius Lib. III. de Præcedent. c. 3. dist. 10. seqq. cum citatis.* Denegant non modò *Jacobus Gothofredus P. I. de Præced. c. 1. §. 4.* sed & *Rümelinus ad A. B. p. 582.* (ubi *Quetta* argumenta refellere nititur :) *ibique Mylerus P. III. Disp. 1. tb. 7. & Disp. II. tb. 6.* ut & *Carpzovius Qu. 3. n. 22. seqq. post Disp. 8. Feudal.* indignâ ratione, quòd Rex nil teneat Imperatoriæ potestatis actu, nec quicquam propriò nomine. Nam utique eandem suò jure habet potestatem actu, quam Cæsar, non quidem (ut incautè alii,) conditionatam, sed potius sub conditione exercendam : quare duntaxat modò habendi differt à Regibus aliis. Interim re ipsâ Imperatoriam *Romani Imperii*, (quò nomine plurimum aliquando *Regnorum complexus* stetit,) Majestatem, majoris adeò Dignitatis, tenet : quòd Principibus excelsæ & invictæ Nationis Germanicæ præsit, tantâ potentiâ libertate & imperiò pollentibus : quòdque Rex Romanus sit protinùs, qui in Regem Germaniæ eligitur. Equidem Dominatus magis absolutus est in subditos, est omninò absolutum Tyrannicum Imperium, nec tamen Regiò dignius : non utique Dignitatem Imperii solùm ex Potestate Imperantis æstimari convenit. Cæterùm Rex Romanus Cæsare minùs dignum subjectum est, quòd non nisi hòc absente vel impeditò Majestatem exerceat, eumque gradu Dignitatis sequatur. Sed nemo tamen Regum aliorum spem habet proximam & indubiam, ut Rex Romanus,

ca-

R O M A N O R U M.

capessendi supremi in Europa Imperii ; imò jam actu Rex Romanus vim illius Imperii tenet, ac Dignitatem ejus, Imperatoriâ non nisi gradu aliquò minorem. Inde Julius II. Papa, anno 1504. hunc ordinem præcedentiæ constituit : Imp. Rom. Rex Rom. Rex Franciæ, &c. & in *Ceremoniali Romano*, nec minùs in *Conciliis*, (quibus Rex Rom. juxta cum Cæsare adesse potest. Quetta *conf. 1. pro Rege Rom. n. 22.*) ita servatur : & *præjudicia* pro Galliæ Rege allata, neque fide nituntur idoneâ, neque robore consequentiæ : si vel unicè attendas, factum antecessoris, in Regno electio, successoribus, ipsique Regni Dignitati, præjudicare non posse. Aliquando etiam in Imperio Regi Galliæ, Rex Hispaniæ prælatus est. *N. N. 1566. §. Und da einige. 12.* quanquam ordinem Regum ibi servatum neminem eorum obstringere satis pateat. Regi verò Romano non præfertur *Legatus Cæsaris, & Regina Rom.* locum eundem cum Imperatrice tenet.

(f.) *Nisi ex commissione.* Nil potest Rex Rom. citra *admissionem* primam Cæsaris, quæ ad *Universitatem* Potestatis, in *electione* Regia, intervenit. Imò nisi hæc interveniret, aut saltim Lex Imperii eam non suppleret, non constitueretur *in esse Regis.* Ast *no- vò* seu *expressò* mandato, quoties abest Cæsar vel impeditur, Rex ad exserendam Majestatem non indiget. *C. G. D. P. 1. Tit. 1. Wir als Römisch. König. N. N. 1555. §. Und sollen.* ibi: *Der Kaysersl. Maj. oder in dero Abwesen Uns.* *cùm invitò* quoque *Cæsare* Majestatem exserere possit. Et si quando Cæsar Regem
ex-

D E R E G E

excitat, & de sua voluntate instruit, commissio seu mandatum dici non potest tale, quò *Vicarius, Delegatus* aut *Commissarius* constituatur. Sic intellige Ferdinandum I. Regem, R. A. zu Speyer. 1542. §. 3. aus Ihrer Kays. Maj. Befehl den Reichs Tag ausgeschriben. & §. 4. auf der Kays. Majest. freundlichen Begehren und Befehl. R. A. zu Regensburg. 1557. §. 2. auf Ihrer Lieb. und Kays. Maj. freundliches und brüderliches Gesinnen. *junct.* R. A. 1555. §. 5. Ihrer L. und Kays. Maj. zu freundlichem und brüderlichem Gefallen. & quod toties in Actis & Recesibus habetur, **ersucht / vermocht / bewegt / auferlegt.** R. A. 1545. §. 1. R. A. 1555. §. Damit aber. *Propositio illorum Comitiorum, ap. Lehmann. in Lib. 1. Actor. Pac. Rel. c. 2. §. Derowegen.* R. A. 1557. §. und aber. *Quin imò Rex vicissim per Capitulationem suâ sponcione obligatur Cæsari, ohne dessen Zulassen und Vergünstigung sich der Regierung / (cùm adest Cæsar, vel ipsemet imperare potest,) nicht anzumassen.* *Cap. Reg. Rudolph. II. Art. 32. & Cap. Reg. Ferdin. IV. Art. 47.* *Indeque potestatem, quam & ipse habet, conventiono tantum suâ, non etiam defectu virtutis, exserere impeditur: ne videlicet non una in imperio voluntas sit, non una potestatem exercendi ratio.* Nolim Regem Romanor. comparare cum *Legato ProConsulis*: cui multi *propriam* jurisdictionem abrogant; aut cum *Vicario Prefecti Prætorio*: qui licet *ordinariam* à Principe potestatem habuit. *l. 1. C. de Off. Vicarii.* tamen *Officiò* variè restrictò usus est, ac *potestas* jus reddendi tantum si-

mi-

milis fuit Præfectorum Prætorio. Imò non ille *juxta* Præfectum quempiam, sed *solus* in ea Diœcesi, plures Provincias continente, *ad instar* Præfecti cujusdam Prætorio, (sed *mediæ* tamen *Dignitatis*, ProConsulari inferioris,) degebat. *l. 1. ff. de Leg. 3. l. 6. C. de mod. mulctand. l. 1. C. de Offic. Vicar. l. 2. l. 15. C. Tb. d. Pagan.* Non est apta unquam *Majestatici* capitis cum *Magistratu* comparatio; neque hic personam summæ Potestatis ullatenus *per essentiam* sustinet: tum & satis per se jus Romani Regis ex Legibus Imperii patescit. Nec turbet nos *mandati specialis* interventus: nam illud nil quicquam *potestatis* confert, sed *voluntatis* tantum conspirantis index, & interpret *voluntatis generalis antecedentæ est*, quæ in subsequituris negotiis explicatur. Planè quod *Gerdesius c. 2. de Mandat. Avocator. §. 28.* autumat, nil posse sibi potestatis sumere, absque mandato Cæsaris, eum, qui *solum in Successorem* electus est; posse eum, qui pro *adjutore Imperii* adsumptus fuerit; quod ex Capitulationibus desumere liceat: illud si ad pristina tempora, ubi nil unquam potestatis *proprie* in Successorem destinatum conferebatur, relatum voluisset, nemo facile improbet: at *Regibus modernis*, & vel ipsi Ferdinando I. Regi, Capitulatione vacuo, non congruit; nec unquam hodie Rex eligitur, qui non Imperatori adjumento esse debeat; quin & *art. 32. Cap. Reg. Rudolphi II.* de casu, quò Cæsar ipse Imperio præesse potest, loquitur. Aliter *Schützius I. Disp. V. tb. 3. b.*, qui putat, quando Rex *mandatum* habeat à Cæsare, ita posse illum agere *et Imperatoris et suo nomine*; sed si eò *destitutus* sit, etiam *suo solius* nomine ipsum agere posse:

D

quam

D E R E G E

quam distinctionem carpit *Limnaeus ad Capit. Ferdin. I. art. 2. & in Proœm. ibid. p. 473. seq.* Inhæret tamen eidem *Schützius Vol. 2. Disp. 10. th. 2.* ubi *Limnaeo* respondet. Hic verò *in Toma Add. post. ad Lib. II. c. 15. n. 38.* denuò evincere laborat, Romanum Regem nil posse absque permissione Cæsaris. Quæ quidem sententia ex *suprà dictis* modum capit. Non etiam recipienda est assimilatio quorundam, Ferdinandum Regem eodem jure potestatem exercuisse, für sich selbst/ atque *sui heredes*, domini rerum patris, hoc superstitite, dicantur. Nemo non videt, dominium hoc sui hæredis, non nisi spem successionis radicatum, sed nil quicquam *potestatis* continere, ut ne disparia reliqua commemorem. Utrique Cæsar, *existente Rege Romanorum*, nulli exercitium Majestatis Romanæ *committere* potest; licet possit Regi adjungere *Commissarios*. Ita habent *Literæ Carolinæ ad Commissarios Augustanos*, anno 1555.: Derhalben E. L. und du nichts von Unsertwegen authorisiren; sondern S. L. dieweil Wir derselben allen vollkommenen Gewalt und Macht endlich abzuhandeln und zuschliessen gegeben haben / als einem Römischen König / und nach Uns im H. Reich das oberste Haupt / nicht allein was Sie in solchem erheben und halten kan; sondern auch in allen fürfallenden Sachen / absolute handeln und schliessen lassen / und von Unsertwegen nichts anders darzu thun sollen / dann Ihrer Liebden unterthänigen Beystand leisten / und alle Sachen möglichen Fleisses zum Besten befördern helffen. Nihil ergo ex *Literis ap. Goldastum, & Limnæi locis, Bæclerius,*

pro

pro necessitate Commissionis, eliciet. In allegato etiam ex Limnæo, *ad Cap. Reg. Rudolphi II. p. 518. seq.* nil aliud habetur, nisi quòd ibidem *Schütziun* arguit, quando ille, *in Disp. s. tb. 4.*, Regem Rom. non appellari **erwehlter Röm. König**/trahit; sed tantum simpliciter **Röm. König**: quod *c. l.* textibus refellit *Limnæus*. Equidem ex jam dictis facilius dijudicari possunt *formula*, quibus variè præ ceteris *Ferdinandus I.* usus est. Nam aliquando *suò tantum nomine* solò quid statuit: *R. A. zu Speyer. 1542. §. 6. 7. C. G. D. 1555. Tit. 3. §. 2.* nonnunquam *solius Cæsaris* meminisse videtur: *R. A. 1542. zu Speyer. §. 131. & R. A. 1555. §. 141.* ibi: **Haben Wir an statt und im Nahmen der Käyserl. Maj.** quod *modestia* est, & in *Cæsarem reverentia*: ut ex aliis locis eorundem *Recessuum* elucet. Sæpius nomine *Cæsaris* & *suò* utitur. *R. A. 1542. §. 3.* ibi: **an statt und im Nahmen Ihrer Käys. Maj. und für Uns selbst.** *R. A. 1557. zu Speyer. §. 3.* an statt der *R. Käys. Maj. auch für Uns selbst als Römischer König. 2c. C. G. D. pr. Pref. & §. 1.* ibi: in *Krafft be- rührter der Käyserl. Maj. Heimstellung/ auch für Uns selbst/ als Röm. König/ gebietend. 2c.* Sed quando *Cæsar Commissarios* ei junxit, atque hos voluntatis suæ conscios reddidit, ut eam, quâ fieri posset, unâ cum Rege Romano promoverent, (*v. R. A. 1545. pr.* ibi: **Unsere Commissarien und Gewalthaber mit stattlichem Gewalt und Befelch 2c. junct. §. 1.**) hæcce formulâ *Ferdinandus* usus est: **Wir 2c. sampt denen der Käyserl. Maj. hierzu sonderlich verordne-**
D 2
ten

ten Commissarien/ an statt und im Nahmen Ihrer
 Kayserl. Maj. / auch für Uns selbst / mit
 denen Ständen zu handeln und zu schliessen. R. A.
 zu Spener. 1542. §. 3. & in fine: Was die Kayserl.
 Maj. Unsern lieben Bruder und Herrn und Uns
 anrührt / versprechen Wir / samt denen Kayserl.
 Commissarien / an statt und im Nahmen Ihrer
 Kayserl. Maj. und für Uns selbst 2c. Item R. A.
 zu Nürnberg. 1542. pr. & §. 43. & R. A. 1543. pr. & §. 40.
 Et hos Commissarios *pro arbitrio* Cæsar *revocare* potest,
 non etiam Regem Romanum, quando is absente Cæsa-
 re potestate suâ fungitur: quod *Carpzovio, c. XI. de L.*
Reg. sect. 5. n. 22. visum est. Sunt quoque *Commissarii*,
 quos Carolus Ferdinando Regi *adjumentò* solùm esse vo-
 luit. R. A. 1555. haben Ihre L. und Kayserl. Maj.
 Uns als Röm. König freundlich und brüderlich er-
 suchet / daß Wir in Ihr. Maj. Absenn Ihre L. und
 R. M. verwesen / und diesem Reichs-Tag beywoh-
 nen wolten. Und auch vollmächtig / absolute und
 ohne hinter sich bringen / Gewalt gegeben. 2c.
 Zu dem Uns auch Ihre Kayserl. Commissarien zu-
 geordnet / Uns allen guten Beystand / von Ihrer
 L. und Kayf. Maj. wegen / zuleisten. §. 4. & §. 43.
 Wir setzen / wollen und gebieten auch von Röm.
 Kayserl. und Königl. Macht. *Nec subscripsê-*
re Recessum hi Commissarii. Habuit verò etiam Fer-
 dinandus Rex Comitiam, velut Spirensia, *nullis stipatus*
Commissariis Cæsareis. v. R. A. zu Spener. 1557.
 Imò ipse *per Commissarium suum*, Ratisbonæ, Propositio-
 nem Comitiam Statibus aperuit. R. A. zu Regensp.
 1557.

1557. §. 6. Cæterùm quando *Cæsar præfens*, nec impeditus est, *imperium Regis non conspicitur*. vide R. A. zu Speyer. 1544. R. A. zu Worms. 1545. R. A. zu Regenspurg. 1546. R. A. zu Augsp. 1548. den Landfrieden & Pol. Ord. ibid. ejusd anni. Tantùm quòd Rex tunc etiam *Cæsari adjumento* esse soleat: ut in *Comitiis Wormatiensibus*, anno 1545. R. A. §. 3. ibi: Wir mit sampt unsrem lieben Bruder/ dem Röm. König; (cujus idcirco non meminit *Recessus in fine*, §. 17.) Quin & *Cæsar*, cùm in Imperiò *præfens* est, *ex arbitrio suo*, Regi, ut *imperium exerceat*, specialiter *indulgere* potest: quò non pertinet solùm, quando in quibusdam Diplomatis *Ferdin. III.*, superstite Patre editis, legimus: in Krafft der Röm. Käyserl. Maj. Unsers freundlich geliebten Vaters und Herrn Uns ertheilter Vollmacht: verùm etiam in *Imperii Constitutionibus*, quibusdam locis. v. R. A. 1564. §. 6. ibi: Uns oder Unserm Sohn. Quanquam cætera, quæ *actum Regiminis secundum* non attinent, libera habeat, etiam superstite & præfente Imperatore, Rex Romanus. Denique conditio des Statthalters/ (v. Ordn. des Regim. zu Worms/ 1521. §. 1) quâ ipse quoque *Ferdinandus I.* priusquam in Regem Rom. evehetur, functus est, ad *mandatam utique & vicariam* potestatem respicit. Ita in R. A. zu Augspurg. 1525. pr. Ferdinand/ Prinz in Hispanien/ ic. der Röm. Käys. Maj. im H. Reich Käyserl. Statthalter. adjunctis aliis Commissariis: item R. A. zu Speyr. 1526. pr. & §. 31. Deinde Philippus, Marchio *Baderfis*, huic muneri præfuit. R. A. zu Eßlingen. 1526. &

posthac Statthalters Ampts Verwalter / Comes fuit *Montfortius*. R. A. zu Regensburg. 1527. Iterumque Locumtenens *Ferdinandus*, Rex Ungar. & Bohem. R. A. zu Speyer, 1529. Adde Constitut. wieder die Wiedertäuffer. S. 4.

(g.) *Coronæ Imperialis*. Vult ibi *Limneus ad Art. 31.* quòd Rex Romanor. *coronam Romanam* assumere non possit. (1.) ne si id fieret, diceretur & ipse Imperator. (2.) Ut superiorem retineat Cæsarem. (3.) ne sumptus inanes sint, quando Rex ante Cæsarem fato concedat. (4.) ne si fortè coronam illam Cæsar nondum obtinuisset, Rex eum prævertat. Licet verò *Coronationem tantum Germanicam* Rex necessario suscipiat. *Cap. Reg. Rudolph. II. art. 31. Cap. Reg. Ferd III. art. 39.* Tamen *priores* solum Capitulat. *Regie*, ut Maximil II & Rudolphi II., Regem *prohibent*, quò minus, superstite adhuc Cæsare, coronam Romanam impetret: nec etiã cetera, ut vult *Limn. ad d. art. 39.*, ex Rudolphinâ *suppleri* debent, aut possunt; maximè quòd exempla, vivò Imperatore, coronâ Romanâ insigniti Regis, non desint. (*vid. ipsum Limnæum ad d. Art. 31.*) & imò *incit. Art. 39.* Rex Ferdinandus III., quòd Coronâ Romanâ *studere velit*, promittit: ac idcirco peculiare quid *incapit. Rudolphi II.*, quippe quam in hoc præit *prima Regia Maxim. II.*, non subest; saltim inde constat, necessariam non esse Regi coronam Romanam; ut nec Cæsar, vacante Imperiò electus, ad eam suscipiendam obstringitur. Ad *Limnei* rationem (1.) Resp. non eò magis Imperatorem dici posse, quandoquidem in Regem electus est. Et sicut Rex nec Dignitatem, nec nomen Cæs-

sa-

faris attrectare valet, hōc superstitie, vi suæ sponſionis ;
 ita Cæſar, nullō coronationis illius habitō respectu, ſe
 Regem vel Imperatorem quādocunque dicere poteſt.
 (Ad 2.) Nil etiam Potestatis confert coronatio : & quā-
 nam ratione Cæſar hodiè, qui coronam Romanam nec
 ipſe deſiderat, Rege poſſet dici ſuperior ? (Ad 3.) Non
 forent ſumptūs fruſtranei, in fines eos, quos Capitulatione,
 ſuperſtite etiam Cæſare, in expeditionem Romanam,
 (nec ſolius adeò coronationis cauſa,) impendendos vel-
 let. (Ad 4.) Prævertat Cæſarem, nil intereſt ; modò
 ſalus Imperii ex conſilio eorum, qui Capitulationi ne-
 ceſſitatem expeditionis illius inferuerunt, obtineretur.
 Nec enim quicquam per hoc Cæſari, licèt coronā Ro-
 manā inſignitus non fuiſſet, decedere poterat. Sed
 nunc illa diſceptatio inanis eſt ; tantum hoc notetur, *Fer-*
dinandum I. Imper. in Proœm. Capitul. ſuæ, nomine *coro-*
næ, in ſenſu figuratō, pro exercitiō Potestatis liberō, u-
 ſum fuiſſe : ſondern auch den Titul/ Namen und
 Würde des Käyſerthums / mit ſampt dem Scepter
 und Cron/ gänzlich vollkōmlich Uns aufzutragen.
 Nam inferius, in eādē Capitulatione, ſe *Romanam Co-*
ronam adhuc adepturum eſſe, promittit. Eſt verò *Coro-*
na, quā Rex Romanorum coronatur, *Höppingiō* jam ob-
 ſervante, *c. VII. de inſign. §. 7. ſect. 2., humilior & acuta*
minùs quàm Cæſarea. Et tamen Rex, Cæſare mori-
 ente, nullā aliā ſolennitate adhibitā, protinùs Cæſa-
 rem agit.

Ultima autem quæſtio, magnis
motibus (h.) *eſt agitata ſuperiore*
 ſecu-

seculô, cum Ferdinandus I. Rex Romanorum vivente Cæsare electus esset. Cujus rei acta simul & disquisitionem Politicam (i.) habes partim apud Goldast. *Polit. Imperial. part. 2.* & in Politischen Reichshändeln. *itidem part. 2.* apud Hortleder. *lib. III. c. 13. lib. IV. c. 9. Sleidan. lib. 7. & 8. & 9.* apud Speidel. *in Notabilib. voc. König. Römischer König.* Est & memorabilis disputatio inter Carpzov. & Limnæum, (k.) super hac re, de qua vid. *Limn. J. P. 2. 15. 15. & seqq.* & præsertim *tom. ultimo Ad-dit. ad §. ejus cap. 23. & seqq. & ad Capitul. Ferdin. I. à p. 428. usque, ad 440.*

(h.) *Magnis motibus.* Adeò ut præcipuam causam *Fæderis Smalcaldici* fuisse existimet *Besoldus III. Jur. Publ. c. 2. p. 224. destinationem Caroli V. Imp.*

ROMANORUM.

Imp., quâ *Ferdinandum I.* in Regem Rom. assumi volebat. *conf.* etiam *Limnaeus ad Capitul. Ferdin. I. p. 424. seqq.* ubi recenset, quomodo *Electoꝝ Saxon. Johannes*, anno 1531. filium suum *Coloniam* miserit, ad *Conventum Electionis Ferdinandine*, (quam quidem *authoritate suâ Moguntinus* valdè promovet, ut eam impediret. Ipsum quoque *Filium hunc Johannem Fridericum*, post mortem *Patris sui, Ferdinandum* pro Rege non agnovisse; donec per *Transact. Cadaviens.* in *Bohemiâ*, 1534. (cùm quæ *Fœderati* anno 1532. in *Convetu Swinfurtensi* constituerant, non procederent:) inter *Ferdinandum Regem & Saxonie Electorem* initam, placuerit, uti *Rex Romanus* certò modò, deinceps concipiendò, superstitè *Cæsare*, eligi posset: ipsumque *Ferdinandum & ipse Elector* pro Rege agnoverit. Habetur ea *Transactio ap. Hortleder. III. vñ Ursachen des T. Kr. c. 13. p. 668.* & *Goldast. Tom. I. der R. S. p. 270.* Sed tamen ab hac declaratione postmodum recessit *Electoꝝ Saxo*, quòd *Rex Ferdinandus* illi *Transactioni* non stetit se diceretur. *v. Hortleder. IV. c. 22. § 54.* donec *Spire* penitus, in anno 1544., negotium compositum fuerit. Exhibet *Transactionem* hanc *Spirenses* Idem *Hortleder. Lib. III. c. 11 p. 251.*

(i) *Disquisitionem Politicam.*

An *necessarium* vel *utile* fuerit, *Carolo* jungi *Ferdinandum*: quod latè expendit *Limnaeus ad Cap. Ferdin. I. p. 433. seqq.* ubi etiam *n. 14. seqq.* capita controversiarum, quæ tunc movebantur, exponit. Sanè *Ferdinandi Electioni* non modò *Saxonie Electoꝝ*, *Dux Lüneburgensis*,
E. Land.

Landgravius Hassia, Princeps Anbaltinus & Mansfeldia Comites, verum etiam Wilhelmus & Ludovicus, Bavaria Duces, restiterant: quod hereditariam successionem sensim invaliduram, aliisque Principibus Imperii aditum ad fastigium Imperatorium preclusum iri, metuerent. adde etiam Caroli V. suasionem & commendationem Ferdinandi, ap. Sleidan. VII. Histor. in fin.

(k.) *Inter Carpozovium & Li-*

mnæum. Etenim *Carpozovius, Auream Bullam de Rege Romanorum vivò etiam Cesare eligendo dispo-*
re, statuit, atque eo nomine ad L. Reg. c. XI. sect. 3. n. 19.
seqq. disputat contra Limnæum, qui in Lib. II. J. P. c. 15. n.
22. seq. de casu tantum Vacantia loqui Auream Bullam
tradiderat; nec verò vacare Imperium, quando Cæsar
adhuc actu rerum potiretur. Defendit se contra Car-
pozovium, Limnæus in Add. post. ad d. Lib. II. p. 77. seqq.
& ad Capitul. Ferdin. I., ad Latinam versionem provocans,
item ad seriem tractationis à Carolo IV. observatam,
tum & quòd ubique in A. B. agatur de Rege in Cæsarem
promovendò, qualis non sit is, qui vivò Cæsare eligitur.
Facit pro Limnæo juramentum Electorum, quod de casu
mortis Cæsaris loquitur: tum & quòd non aliò tempo-
re Electores conductu indigeant: quòdque Moguntino
convocatio Electorum in Cap. 1. tribuatur, nach eines
Röm. Kaysers oder Königs Tod. atque ipse *Carpo-*
zovius fateatur, in Cap. 2. agi tantum de Imperatore
Sede vacante: quò in capite de electione omni Regis
Romani disponitur: junctò Cap. 4. ubi necessitatem, die
Nothdurfft/ ad casum superstitis, & Imperium continu-

antis Caesaris, pertinere, ob jam dicta, eadem & imò majori facilitate negare quam asserere licet: nihil etiam officiente c. 18. A. B. ibi: *ex rationabilibus causis*: quas non modò ex *ibid.* sequentibus, sed & toto Aureæ Bullæ *contextu*, interpretari oportet. Sanè vox *Regis Romani*, in significato illo speciali seu moderno, in *Aurea Bulla*, nusquam occurrit, sed vel pro Imperatore, vel pro Rege protinùs in Imperatorem promovendo, sumitur.

Dicendum de momentis hujus argumenti *I. Historicis*, per singulos Reges Romanorum, vivente Imperatore creatos, qui sunt ⁽¹⁾: Maximilianus I. Ferdinandus I. Maximilianus II. Rudolphus II. Ferdinandus III. Ferdinandus IV.

(1) *Qui sunt.* Nam *Carolus* quidem *M.* successorem constituit *Ludovicum Pium*. Is *Lotharium*. Hic *Ludovicum*. *Henricus Auceps* *Ottonem M.* filium. Hic *Ottonem II.* & hoc vivò Rex creatus *Otto III.* Idem observatum circa *Henricum III. IV. V.* Sic & *Friderico I.* vivò in Regem electus est *Henricus VI.*, & hoc vivò, licet res successu caruerit, *Fridericus II.*, quò vivò *Henricus* in obitò, mox & *Conradus* filii electi sunt. Ex eò tempore rarius hoc contigit. Postmodum *Fridericus III.* inaugurari, se vivò, fecit filium *Maximilianum I.* &c. Nec ta-

men, cum in istis variè obtinuerit, aliquis eorum ad causam Regum, ut nunc habet, rectè adfertur; sed argumenta rei à *Ferdinando I.* & qui hunc sequuntur, arcessenda sunt.

II. Legalibus. Vbi quæstio I. an in A. B. aliquid dispositum. (m.) de quo Commentatores ad A. B. c. 1. §. 1. 2. Quid in Capitulationibus constitutum. Capitul Matth. art. 35. (n.) Capitul. seq. 3. Quid Pace Osna-brugensi artic. 8. §. 3. (o.) designatum. 4. Quid deinceps Comititaliter constituendum (p.), Expectatio hujus rei: spes metusvè

(m) An in Aureâ Bullâ aliquid dispositum. Si rationes *Juridicas* requiras, *Smalcaldici fœderis* locii, *Ferdinandi I.* electionem impugnantes, non adeò quibusvis insisterunt argumentis, quæ causam illorum defensum iverunt aliqui: veluti quòd *Majestatis crimini* propinquum videri posset, de *Succesore Cæsaris* viventis cogitare: nam *Ipse Cæsar* rem urgebat, & salutem prætendebat *Reipublicæ*, ad exempla
fu-

superiorum temporum provocans. Item quòd videri posset, *captandæ mortis votum* subesse: quod tamen in personam *eminentis Virtutis* cadere non poterat; ne quemlibet Principem *Succefforem* eò desiderio capi dicamus. Quin potiùs *Auream Bullam* urgebant Icti Saxonici, quòd cum Electionem Capitis Imperii *per banc* fieri oporteat, nil tamen in eâ de electione Regis *vivò* adhuc dum *Cæsare*, quòd ea fieri possit, & quâ ratione fieri *debeat*, contineretur: quocircà si non alias, saltim exhinc, *priusquam* ad Electionem *Ferdinandi* Regis, (quam non sine periculo *Libertatis* Statuum tantò studio *Carolus accelerare* putabatur,) progressus fieret, de negotiò maximi ponderis *consultandum* fuisse. Atque hoc momentum *Fæderis* non tantùm *Limneus* locis *suprà citatis*, propugnat, sed & *Paurmeisterius II. d. jurisd. Rom. Imp. c. 5. n. 11.* item *Dieterichius ad Aur. Bull. c. 1. p. 15.* & *Strauchius Disp. X. Controv. Jur. Publ. Exot. §. 10. p. 275.* renitentibus cum *Carpzovio*, *Rümelinò ad A. B. Disp. XI. tb. 9.* & aliis: quos inter etiam *Arumæum Disc. 2. ad A. B. concl. 13.* & *d. Comitibus Imp. c. 2. n. 27.* ut & *Schützi-um I. Disp. 2. tb. 7.* reperire licet. Quamvis autem *Limneus*, cum primis *ad Cap. Imp. Ferdin. I. p. 429. seq.* ne hoc quidem momentum, ex *defectu Aureæ Bullæ* petitum, satis idoneum fuisse opinetur, ad electionem *Ferdinandi* improbandam: quoniam saltim in *A. Bulla*, quò minus *vivò* etiam *Cæsare* Rex eligi possit, *non prohibitum* sit; quin & *exempla* proffent similia, & *ex usu Reipubl. Constitutio Aureæ Bullæ*, ad casus alios, *extendi* potuerit. Tamen non protinùs, quod prohibitum non fuerat, ex *ausu Cæsariis*, vel eorum qui à *partibus* ejus stabant, incon-

fultis aliis, quorum intererat, suscipi, aut exemplum unum *Maximiliani*, saltem per omnia *non simile*, (nam *Wenceslai* electio infausta pro auspicio adduci non poterat,) in *regula* vicem supponi debere; neque etiam, nisi eorum, qui ad *Leges fundamentales* adsciscendi fuerant, interventu, extensio *Aurea Bulle* tentari posse, videbatur. Et fanè quòd *causa* Fœderatorum *non improbabilis* fuerit, vel ex solâ inspectione *Transactionis Cadaviensis* manifestum est: quippe per quam in *Electoris Saxonie*, cæterorumque *Fœderatorum*, desideria, circa electionem Regis vivò Cæsare, in *præcipuis*, (maximè quoad *conventum antecedaneum* omnium Electorum, ad deliberandum, *an* electio illa necessaria fuerit,) à *Ferdin.* concessum; reliqua verò *Collegio Electorali & SSt.* uberius expendenda commissa, & nonnulla *nuper* admodum, vel uti quòd electio illa *cum vel sine Cæsaris auctoritate & assensu* fieri posse debeat, in *Capitulationes* recepta sunt.

(n.) *Capitulat. Matthiæ art. 35.*

per quem placuit, ut *Cæsaris consensus*, eò refragante, insuper haberi possit. Ansam dedit huic art. *Rudolphus II.* cui *zum Behulff* / ut habet *d. art.*, *Matthias*, frater ejus, eligendus esse dicebatur. Nam hoc indignè ferebat *Rudolphus*, quòd crederetur studiis & artibus nimium incumbere, animumque curæ Imperii subducere: Hinc electioni illi magnò nisu se opposuit. v. *Käyser Rudolphs Bescheid und Resolution über die Wahl eines Römischen Königs*: anno 1611. *ap. Goldast. Part. II. der R. S. p. 388.* Sanè frater Cæsaris *Matthias*, cum reliquis *ArchiDucibus*, pacta quædam contrà *Rudolphum*,
fal-

saltem hoc prætextu, quòd rebus gerendis imparem se
 exhiberet, inière. *Tabulas* Idem Goldastus *ad Libr. de*
R. Bobem. prodit, p. 138. Et tamen, ut mitius ferret Ru-
 dolphus, dictis verbis, *art. 35.* zum Behulff / additum
 est, oder sonst dem Heil. Reich nothwendig oder
 nützlich befinden. Aliàs, ut Cæsare *invitò* electionem
 hanc, ad quam scil. *liberâ* voluntate Electores, de *neces-*
sario subsidio Cæsari & Imperio prospecturi, procedunt,
 perficiant: pro *religione* illâ, quâ *Cæsar* Imperio obstrin-
 gitur, vix accidere potest. Unde adhuc post Matthiam
consensum Cæsaris, (cùm ne hoc quidem ex re Imperii
 videri posset, invito Adjutorem obtrudi; nisi *major* hoc
 necessitas exegerit:) Electores, in quâlibet Regum ele-
 ctione, expetierunt. v. super electione *Ferdinandi III.* a-
 pud *arpzov. c. XI de L. Reg. sect. IX & sect. III. n. 27. seq.*
 ibi: Demnach Ihre Kays. Maj. sich aus vorigen
 Handlungen zuberichten wüsten / warum diese
 Wahl vorgenommen worden / Und sich dann
 gebüren wolte / daß dieselbe Ihren Consens
 und Verwilligung darzu gäbe. So gelangete
 an Ihre Kays. Maj. Ihr / der sämptlichen Her-
 ren Churfürsten / und der Abwesenden Bevollmäch-
 tigten Gesandten / unterthänigste Bitte / Sie wolten
 nicht allein solche ergangene Wahl vor sich gnä-
 digst bewilligen; Sondern auch dero geliebten
 Herrn Sohn / König Ferdinanden / hier zuge-
 gen vermahnen / daß Se. Königl. Majest. dem Heil.
 Reich zu Ehren / und Ihr. Churfürstl. Gnad. und
 Durchl. / auch der Herren Gesandten zu dero selben
 gefasten sonderbarem guten / auch unterthänigstem /
 Ver=

Vertrauen nach/mit Annnehmung solcher Dignität
 und Hoheit sich endlich vernehmen lassen wolten. *ic.*
Interea de libertate sua Electores in casum, qui redire
aliquando poterat, etiam adversus ipsum Matthiam
electum, sibi consuluere: auch bey Lebzeiten eines
 Römischen Käysers/mit/oder wenn derselbige/auf
 angelegte Bitte der Churfürsten/ohne gnugsame
 erhebliche Ursachen verweigert werden solte/ob/
 ne eines Römischen Käysers Consens/vorzunehmen.
 Sed & hæc verba: oder/wann derselbige/
 usque: verweigert werden solte/ in *Capitulat. Leopoldina,*
postquam Status Monitis suis hanc dispositionem
attigerant, omissa sunt: eò quòd Electorum nil interesse
videretur, superflua & nimium explicata silentiò præter
mittere. At v. Status cæteri ad Dispositionem Instrum.
Pacis respexerant; neque solis Electoribus concedere
volebant ampliùs, ut illi von der Erheblichkeit solcher
Ursachen/an eligi Regem necessarium vel utile Impe-
rio fuerit, disponerent. Inde Monitò suo hunc in sen-
sum concipi Capitulationem voluerant: Daß die Wahl
 eines Römischen Königs/bey eines Römischen Key-
 sers Lebzeiten/dergestalt vorzunehmen/wie sol/
 ches aufm nechstkünfftigen Reichs/Tag/mit
 gesaniten Ständen/ Vermög des *Instrumenti*
Pacis, wird gehandelt und verglichen werden. Sed
Moniti illius nulla habita est ratio. Et quamvis denuò
in recentioribus Monitis, ad perpetuam Capitulationem,
quæ habentur Tom. XI. Diar. Europ. 1664. p. 89 ita Statùs
 poni cupiant: oder auch bey Lebzeiten eines Römischen
 Käysers/mit oder ohne desselben Consens/so
 oft

offt und fern es Churfürsten und Stände dem Heil. Römischen Reich nothwendig und nützlich befinden: quâ ratione *Conventus illi extra ordinem Electitii omnium Statuum arbitriò* constituendi forent; Tamen foetus ille *Capitulationis perpetua* nondum exclusus, & *lucta* Electorum pro Collegio suo *perpetua* est. Equidem gratis *Aula Romana* electioni Regis *Maximiliani II.* (cui nunquam filius est *Pontifex*,) intercessit. Rejectam enim ab illâ fuisse electionem hanc tradit *Pallavicin. Lib. XXII. Histor. Concil. Trid. c. 6.* quòd scilicet Electoribus vivo Imperatori *Successorem* (at bene *Coadjutorem*, sine spe successionis,) absque Pontificis consensu, destinare non liceat.

(o.) *Pace Osnabrugensi, Art. VIII. §. 3.* ibi: *In proximis Comitibus, ex communi Statuum consensu, de Electione Romanorum Regum, agatur & statuatur.* Nempe Electores sibi resolutionem *Questionis: An è re Imperii sit vivò Cæsare Regem eligi,* hucusque tribuerant. v. *Cap. Reg. Ferdin. III. art. 3.* *Sueci* verò in *Diatâ Osnabrugensi,* anno 1645., Regem Roman. non nisi vacante Imperiò, aut superstite Cæsare, non aliter quàm *Comitiorum* auctoritate, eligendum esse, proposuerant. Audaciores *Galli,* qui postulaverant, eligendum Regem non debere posse, ex *Familiâ Imperatorum regnantium,* desumi. Mitiùs *Evangelici* Principes, notionem *Comitiorum* esse debere, quando vivo Augusto Regem jungi expediat: atque jam *Cadavri,* Electoribus adsciscendos esse sex ætate Seniores, ex Collegio Principum, placuisse. *Universi Status,* facilè posse induci,

ei, obverterunt, Electores à Cæsare, ut quendam ei obnoxium eligerent. *Propius* Diætæ conclusum ad *Svecorum* consilia flecti videbatur. Et tamen Electionem, vivò Cæsare, ad *Comitia* pertrahi velle, Imperii juribus, Electorum libertati, & observantiæ, adversum, *Electorales* adhuc prætendebant. Nil penitus ex *Cadavio* arcessi posse, quoniam *Transactio* illa *imperfecta* manserit. *Gallorum* verò ausus *Catholici* pariter ac *Evangelici* Principes libertati Electorum, ipsique Aur. Bullæ, contrarios, nec non in familiam Imperio admotam iniquos, arguerunt: cum primis *Austriacam*, de Imperio optimè meritam. Nec fractam esse *libertatem Electionis* per plures ex unâ Gente, Saxones, Svevos, alios. Imò *coactam* fore hanc electionem, quâ Domum Imperio validam, vel intrâ certum *numerum*, velut ternarium, admittere, vel etiam penitus negligere oporteat: quin potius ad *exteros* certius excludendos *Corveiensis* addi volebat *Scriptis Legibus*, ut Rex Romanus ex *solis Germanis* eligi deberet.

(P.) *Comitialiter constituendum.*

Hactenus nil definitum est, nec definiri in *Comitiis Ratisbonens.* 1654. potuit; quantumvis *Statûs Circ. Infer. Sax.* in *Diatâ* 1652. hanc rem in *Comitiis* urgendam sibi proponerent. *Continuat. Theatr. Europ. ad d. ann. p. 306.* Non etiam in *modernis Comitiis* quicquam, ultrâ disceptationes circa *Capitulationem perpetuam*, perficere licuit; nec facilè, sub *dissensu* Collegii Electoralis *omni-modò*, hic *Articulus zum Reichs-Gutachten* promovebitur.

III. Po-

III. *Politicis.* Ubi ἐπίχειρις ad disputationes, scriptores, & controversias in Imperio agitatae.

[dum quidam jaçant, Cæsares hoc facere non tam ad Imperii utilitatem, quàm ad dignitatem in domo sua stabiliendam. (9.)

Alii Cæsares terrere volunt, sparsâ famâ de Rege Romano eligendo.]

(9.) *In domo suâ stabiliendam.*

Es hat zwar bey wâhrendem Regenspurgischen Collegial/Tag anno 1630. die Kâyserl. Maj. Ferd. II., durch ein Handschreiben an Chur Sachsen/ die Wahl eines Römischen Königs getrieben; so wohl auch denen Chur-Sächsischen und Chur-Brandenburgischen Abgesandten zu besagtem Regenspurg / durch den Herzogen von Cromau/ Ihr von Arbeit abgemattetes Alter/ und die Ungelegenheit eines bevorschwebenden Interregni vorstellen/ auch die Merita des Erb-Hauses Oesterreich zu Gemüth führen/ und zum Römischen König Dero Herrn Sohn/ König Ferdinandum, recommendiren lassen. Sed respondit Elector Saxo: Er könne sich

allein nicht erklären / sey ein Werck / so auf Be-
 rathschlagung des ganzen Collegii bestehe ; nec ta-
 men videri liberam Electionem fore, da solcher Zeit al-
 les mit Wassen angefüllet sey. Itaque cum successu
 res caruerit, idem *Ferdinandus II. Imp.* anno 1636. *Ratis-*
bonam Electores conscripsit, ac ibidem inter alia Capita
 Propositionis : quàm necessaria fuerit se vivò *Regis Ele-*
ctio, demonstravit, simulatque causas, cur *Ferdinandum,*
Hungariae & Bohemiae Regem, Filium suum, Collegio jam
 antè commendasset, distinctim recensuit. 1.) Dörff-
 ten Ihre Maj. Ihme des Reichs Anliegen sicherlich
 vertrauen. (2.) Sey Er von Teutschem Blut und
 hohem Stande. (3.) Stehe Er mit denen Chur-
 fürsten sämptlich in gutem Vernehmen. Seye (4.)
 zur Ehre und Furcht Gottes / und zu allen König-
 lichen und Erb-Fürstlichen Sitten und Tugenden
 auferzogen. (5.) Habe bey seinen mañbahren Jah-
 ren denen Sachen der Erb Königreiche und Lande/
 sonderlich auch denen Reichs-Sachen / im Geheimen
 Rath / mit beygewohnet. Habe (6.) einen Söhnli-
 chen Gehorsam / Lieb / und Ehrerbietung gegen den
 Kaysar. (7.) Hohe Vernunft / ein unerschrocken
 Gemüth / Milde und Sanftmüthigkeit / und sey ei-
 nes Gottsfürchtigen / ganz gerechten und friedlie-
 benden Wesens. Frage (8.) gegen alle Stände ei-
 ne grosse Lieb und Zuneigung. Habe (9.) bereits
 zur Beruhigung des Vaterlandes / das Commando
 der Kaysarl. Armée übernommen / und darbey glück-
 lichen Zustand erlangt. (10.) Sey mit ansehnli-
 chen Königreichen / Fürstenthum und Landen / schon
 ver-

versehen / und habe die Vormauer gegen den Tür-
 cken. Stehe (11.) mit vornehmen Ständen des
 Reichs in Allianz / auch mit auswertigen Häuptern
 in Bluts-Freundschaft. Und sey hierzu (12.) der
 Sprachen kundig / welche in der Guldnen Bulle zur
 tüchtigen Erziehung erfordert würden. 1c. Im übrigen
 wolten Ihre Maj. dadurch die Wahlgerech-
 tigkeit nicht schmälern / und wüsten Sich ihrer Ca-
 pitulation wohl zu erinnern. Allein es würden der-
 gestalt der Auswärtischen Intentiones aufs Reich un-
 terbrochen / u. sey zu dessen Ruhstand beförderlich. 1c.
 Quas rationes se attendisse Collegium Electorale, per
repetitionem earundem, manifestum reddit, in dessen /
 König Ferdinand gegebenen Urkunds Brieff /
 den 22. Dec. 1636. Equidem *Austria Archiduces* anno
 1606. insciò *Cæsare Rudolpho*, (üt *suprà* ex *Goldasto* me-
 moravimus,) *unanimi fœdere* pacti sunt, de assistendo,
 quantum possibile foret, fratri Imper. *Matthie Archi-*
Duci, ad *Coronam Regiam* obtinendam, & imò in hunc fi-
 nem succurrendò ei per exercitum, quò *Dignitas Impe-*
rii in suâ Domò conservaretur. Eamque pactionem à
Papa, Paulo V. & Hispaniarum Rege, Philippo III. deinceps
 subscriptam & ratihabitam fuisse fides est. Intereà *Gran-*
des Regni Hispania non adeò in id proclives sunt, ut is
 qui Regno ipsorum præest, ad *Imperii Romani* clavum re-
 spiciat : eosque indignè promotionem *Caroli V.* ad Im-
 perium tulisse, ap. *Guicciardinum Lib. XIII. Historiar. sub*
finem, legimus. Verùm hæc ad *liberam à sanguine ele-*
ctionem pertinent. Nec tamen ullis unquam seculis ter-
 risve Electiva Imperia sic tractata sunt, ut nemo suam o-

D E R E G E

peram eligentibus offerret, nemo electoribus commendaretur. Cæterum *Vicariorum* interesse videri poterat, si per electionem futuri Successoris *Interregna* non subveniant; nisi verò majoris ipsorum interesse credendum sit, ut *Patriæ mala & communia dispendia* avertantur. Sonsten ist es von **Käyser Friedrichs des Dritten** Zeit an zu rechnen/ nicht mehr/ denn ein und andermahl/ zum Vicariat kommen; da doch von demselben an/ hinter sich zu rechnen/ zum wenigsten alle auf einander regierende **Pfalzgrafen** / (ohne von **Chur/ Sachsen** zumelden/) wo nicht mehr/ doch einmahl / bey Ihrer Churfürstlichen Regierung/ Vicarii des Reichs gewesen. Planè ad levandum *Cæsarem*, si tot curis fatiscenti *valetudo seniumve* ingravescant, *Adjutorem* ei jungi, æquitas, & imò necessitas Reipubl., postulat. Quem verò rectius ei jungi & majori securitate commodove Imperii quis crederet? quàm quò *Successore* aliquando gaudere potest. *Interregnum* autem si respicias, validò etiam *Cæsare* metuendum, *libertas* quidem eligendi vacuò Imperiò major videri posset, nec tamen major erit, sub opportunitate competitorum. Nullum libertatis pretium est, nisi illius, quam Imperio proficuum experti sumus: neque ulli potest utile censerì *Interregnum Germania*, nisi qui ex tumultibus commodum quærere, ac privata studia publicis calamitatibus obtegere præsumeret. Infelix *Interregnum*! quando aut bellum externum aut civile imminet, aut *Republicæ vicinæ* bellis ardent: ut ne de ambitu votorum, suffragiorum factionibus, repudiatorum odiis, & vel hinc pertimescendis Imperii casibus dicatur:

ad-

adeò ut vel solus metus subducendi inopinató Cæsaris magnum malum, & si maximè vegetum Imperatorem habeamus, fiducia tamen niti Successoris, quàm spe sæpiùs fallaci, tutius sit. Quin vel ipsi Cæsari optandum est, ut si aliquando decessurus sit, lætus excedat, securus tutæ Patriæ. Junge sis *Annal. Tacit. l. 3. III. 56. ibique Commentarios.*

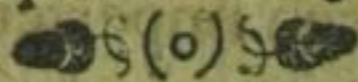
IV. *Ad Praxin & consuetudinem spectantibus. Vbi quædam observationes. (r.)*

(r.) *Observationes.* Quòd si enim rigidè examines Electiones superiores Regum, vivò Cæsare peractas, non ubique illas cum *Transactione Cadavivensi*; (quam tamen ceu imperfectam arguì videmus,) nec cum *Aurea Bulla*, (quæ nec dum satis ad illum casum porrecta est,) per omnia requisita, sive vera sive prætensa, congruere experieris. Et plurima sibi hæctenus in hisce *Electores* tribuunt. Cæterùm, quæ *Justus Asterius*, seu *Didacus Stella*, in Electione *Ferdinandi III.* desideravit, ea jam dudum excussit *Schützius*; sed tamen faciliùs *Stella* reprimi poterat, quàm ut ad quædam improbabilia deveniretur. *Herdenus* etiam plures circa *Electio-nem Ferdinandi IV. P. II. c. 1. per Grundfeste/ p. 59. seqq.* adducit observationes, Sed adde *Bedencfen ad Eund. P. 24. seq.*

In-

Involvit hoc argumentum *de*
Electione Regis Romanorum, potiùs
 quàm explicavit, *Henrici Zöllneri*
 (s.) *dissertatio V. in Nucleo J. P.*
Arumæus divisit 1. An vivo Impe-
 ratore. 2. An invito eligi possit?
vol. 1. disc. 4. & 5.

(s.) *Zöllneri*. quæ maximam partem alie-
 na continet, generalia etiam, aut Cæsari communia, tum
 & amethodicè congesta. Errori quoque inter cæteros
 innexus fuit, §. 21. quòd Rex Romanor. Cæsaris *perpe-*
tuus sit *Vicarius*. De *Arumæi* autem traditis abundè ju-
 dicari poterit ex his, quæ hucusque exaravimus.

Hinc decus eximium! Claris insistere cœptis:
 Perficiet PROPERULLS suaviter hæcce dies!

Quod voveo Nob. & Præstant. Juveni, DN.

PREU, Auditori meo interiori,

N. C. Lyncker, D. P.

Qui venerare Deos terrestres, juraque Regum
 Aufoniùm: sanctam rem, mihi-chare, facis,
 Auguror, hic quondam referet tibi splendida Cultus
 Munera. Jam te ingens fama decusque manet.

Gratulabundus approperabat

Woldemar v. Kirchring / EQV. HOLSAT.

F I N I S.